

KONKURENCES PADOMES

Lietu prioritizācijas stratēģija

A. MĒRĶIS

Šīs stratēģijas mērķis ir veicināt sabiedrības interešu aizsardzību caur efektīvāku uzraudzību no Konkurences padomes (KP) puses, ieviešot iestādes un tās amatpersonu darbībā uzdevumu prioritizācijas kārtību. Zemāk izklāstītie principi nav paredzēti to automātiskai piemērošanai, bet ir nepieciešama izsvērtā un pamatota lēmuma pieņemšana atkarībā no konkrētā jautājuma apstākļiem, nosakot iestādes turpmāko resursu izmantošanu, kas konsekventi vērsta uz vienotas pieejas ieviešanu uzdevumu izpildē.

Šī stratēģija ir piemērojama, ievērojot Konkurences likuma (KL) 23.pantā noteiktās privātpersonas tiesības lūgt iestādi ierosināt lietu uz tās iesnieguma pamata un iestādes pienākumu pieņemt lēmumu.

Stratēģijā ietvertie principi ir jāizvērtē ikvienā struktūrvienībā, kurā tiek pieņemts lēmums par konkrētās rīcības veikšanu, kas ietver iestādes cilvēkresursus vai finanses.

Veicot lietu prioritizāciju, tiek ņemta vērā KP Stratēģija un ikgadējais Darba plāns, kuros ir ietvertas konkrētas norādes par tobrīd iestādei aktuālajiem jautājumiem un iestādes kopējo virzību.

B. PRIORITIZĀCIJAS NOZĪME

Prioritizācija ir paredzēta, lai izvēlētos piemērotāko (aktuālāko) iestādes rīcības virzienu un uzlabotu tās darbības efektivitāti atkarībā no iestādes iespējām un pieejamiem resursiem. Tādējādi prioritāšu noteikšana ļauj iestādei prioritizēt tās ierobežotos resursus un koncentrēt tos uz uzdevumiem, kas vispiemērotāk ļauj aizsargāt sabiedrības intereses, jo īpaši patērētāju labklājību, ar efektīvas konkurences veicināšanu.

Iestādes uzdevumu prioritizācija ļauj tās darbību vērst uz jautājumiem, kas vislielākā mērā var ietekmēt sabiedrības intereses, kā arī ļauj veicināt iestādes kompetences celšanu valsts un reģiona mērogā, pilnveidojot sadarbību ar ieinteresētajām pusēm un resursu efektīvu izmantošanu. Prioritizācija nav izmantojama, lai primāri samazinātu iestādes kopējo slodzi, bet racionāli izmantotu tās resursus sabiedrībai būtiskāko jautājumu risināšanā, kur tās rīcība uzlabo pēc iespējas lielāku sabiedrības labklājības daļu.

KP izvēli konkrētajā gadījumā rīkoties vai nē, galvenokārt, ietekmē iestādei pieejamie resursi, konkrētā jautājuma būtiskums konkurences politikā, iespējamība konstatēt pārkāpumu, iespēja iestādei atrisināt problēmu ar citiem instrumentiem (t.i. saudzīgāka iejaukšanās tirgū, bez lietas ierosināšanas), kā arī vērtējums, vai iestāde ir piemērotākā institūcija risināt konkrēto jautājumu, salīdzinot ar citu Latvijas vai citas valsts pārvaldes iestādi un tiesu (civiltiesiskā kārtībā). Vērtējot konkrētā jautājuma izvēles nozīmi iestādes darbībā, jāņem vērā arī izdevumi, kas saistīti ar izmeklēšanas darbību veikšanu.

Prioritizācijā izmantojamie principi ir piemērojami jebkuru iestādes uzdevumu izpildē. Ja attiecīgie principi ir specifiski konkrētas lietas veidam, tas ir atsevišķi izcelts.

C. PRIORITIZĀCIJAS PRINCIPI

Vispārējie principi

Ikvienam uzdevumam, pirmām kārtām, jābūt vērstam uz sabiedrībai būtiskāko jautājumu risināšanu, kur vislielākais ieguvums sabiedrībai var rasties no iestādes rīcības. Ieguvumam, galvenokārt, ir jāizpaužas ar ietekmi uz attiecīgo produktu cenu, kvalitāti vai inovācijām, jo īpaši, ja pastāv atšķirības starp Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm. Lielāko ieguvumu sabiedrība var gūt no to konkurences ierobežojumu likvidēšanas, kuri ietekmē lielāko sabiedrības vai tās patēriņa daļu, kā arī priekšroka tiek dota konkurences ierobežojumiem nacionālā mērogā.

Ģenerālā prevencija ir būtiska tādu konkurences ierobežojumu likvidēšanā, kur konkrētās lietas ietvaros iestāde var sniegt līdz tam nebijušu konkurences tiesību jautājumu skaidrojumu vai vadlīnijas tādos konkrētajos preču tirgos, kuros līdz tam iestāde nav īstenojusi savas pilnvaras vai par kuriem izdarītos secinājumus var attiecināt uz citiem konkrētajiem tirgiem.

Jaunu uzdevumu izvēlē tiek ņemts vērā arī, kā tiktu pilnveidota iestādes un to amatpersonu prakse konkurences tiesību piemērošanas jautājumos, kas veicinātu iestādes kopējo spēju un iemaņu daudzveidību.

Prioritārie jautājumi

Attiecībā uz zemāk uzskaitītajiem prioritārajiem jautājumiem nav attiecināma atsevišķa prioritātes pakāpes noteikšana, šiem jautājumiem tiek automātiski piešķirta augstas prioritātes pakāpe.

Palīdzības sniegšanai ES Padomes Regulas Nr.1/2003 *par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 101. un 102.pantā* ietvaros ES Komisijas vai citu ES dalībvalstu konkurences iestādēm izmeklēšanas darbībās ir būtiska loma KP dalībā ES Konkurences tīkla ietvaros.

Iekšējo normatīvo aktu un konkurences tiesības regulējošo normatīvo aktu pilnveidošana veicina iestādes darbības efektivitāti ilgtermiņā neatkarīgi no nozares.

Tiesisko pienākumu/saistošo noteikumu neizpilde, informācijas nesniegšana un likumīgo prasību neizpilde, kā arī nepaziņotu apvienošanās izvērtēšanai jānorit ar augstāko prioritāti, lai nodrošinātu likuma un iestādes izvirzīto prasību nekavējošu izpildi vai nekavējoties novērstu negatīvās sekas konkurencei.

Vienlaikus tirgus dalībnieku tiesiskā noteiktība un tiesības uz netraucētu saimniecisko darbību, kur tā nevar būtiski ietekmēt konkurenci, ir jāaizsargā, kad tie lūdz vienošanās atbrīvojumu atbilstoši KL 11.panta trešajai daļai vai ir paziņojuši par apvienošanās. Ja šajos gadījumos ir skarti jau iepriekš izvērtēti konkrētie tirgi vai vienošanās un ir iespējams paredzēt, ka apvienošanās vai vienošanās tiktu atļauta bez saistošajiem noteikumiem vai nosacījumiem, nav nepieciešama papildus izpētes uzsākšana un lēmumu formai ir jābūt pēc iespējas īsākai bez konkrēto tirgus vai vienošanās papildus analīzes. Apvienošanās vai paziņotu vienošanās lietu izvērtēšanas efektivitāte bieži ir balstīta uz sniegtās informācijas kvalitāti, tāpēc ir veicināmas tirgus dalībnieku konsultācijas pirms ziņojuma iesniegšanas.

Pārkāpuma lietu prioritizācija

KP ir „*piešķirta rīcības brīvība izvērtēt nepieciešamību vērsties pret iespējamo konkurences tiesību pārkāpumu, kas nozīmē arī izvērtēt, vai konkurences aizsardzībai ir lietderīgi iestādes resursus ieguldīt konkrētās lietas izmeklēšanā*” (Augstākās tiesas Senāta 20.01.2014. spriedums Nr.SKA-13/2014 ZAOO). Tādējādi iestādei ne vien ir pirmšķietami jāizvērtē pārkāpuma sastāva pazīmju esamība, bet arī lietderība konkrētas lietas izmeklēšanā.

Aizliegtām vienošanās par cenām, tirgu/klientu sadali vai ražošanas/izplatīšanas ierobežojumiem, jo īpaši karteļiem, valsts mērogā nav attaisnojuma un šo pārkāpumu apkarošana ir uzskatāma par vienu no svarīgākajām iestādes prioritātēm, ņemot vērā iesaistīto tirgus dalībnieku pozīcijas tirgū (tirgus varas aplēse un tirgus struktūra) un potenciālo ietekmi uz sabiedrību.

Pirms ikvienas pārkāpuma lietas ierosināšanas tiek izvērtēts ar kādu varbūtību būtu iespējams konstatēt pārkāpumu (piem., pierādījumu un datu tirgus analīzei pieejamība) un privātpersonu iespējas vērsties par savu interešu aizsardzību citā valsts pārvaldes iestādē vai tiesā.

Konkurences tiesību skaidrojumu sniegšana plašam tirgus dalībnieku lokam var sniegt lielāku ietekmi uz sabiedrības interesēm kā atsevišķa tirgus dalībnieka rīcības tiesiskuma izvērtējums.

Konkurences ierobežojumu, kas ir plaši izplatīti un ilglaicīgi attiecīgajā nozarē (kumulatīvais efekts), likvidēšana parasti ietekmē sabiedrību vairāk, salīdzinot ar atsevišķa tirgus dalībnieka īslaicīgu praksi.

Ja iestāde saņem privātpersonas iesniegumu saskaņā ar KL 23.pantu, bet iesniegums skar tādu konkurences tiesību jautājumu, kas nav uzskatāms par augstas prioritātes lietu, uzsvars tiek likts uz iesniedzēja pienākumu pēc iespējas norādīt detalizētāku aprakstu pierādījumiem, kuri liecina par iespējamo pārkāpumu un tā potenciālo ietekmi uz konkurenci. Tādējādi tiktu mazināti iestādes resursi pierādījumu ieguvē pēc savas iniciatīvas. Attiecīgā jautājuma atrisināšana sarunu ceļā starp visām iesaistītajām personām tiekoties klātienē sniedz visefektīvāko iesaisti no iestādes puses.

D. SEKAS

Piemērojot prioritizācijas principus konkrētas lietas apstākļiem un nosakot lietas prioritāro statusu, jāņem vērā, prioritātes kritēriji. Prioritātes savstarpēji nav vienlīdzīgas, katrai ir nosakāms svars atkarībā no lietas apstākļiem. Pirms lietas ierosināšanas KP Izpilddirekcija uz KP sēdi sagatavo savu vērtējumu par lietas prioritātes apsvērumiem atbilstoši šīs stratēģijas pielikumā noteiktajiem kritērijiem, kuri ir jāņem vērā, pieņemot lēmumu par konkrētās lietas ierosināšanu, kā arī lietas turpmākajā izpētē (prioritizējot izmeklēšanas darbības dažādās izpētes lietās), fokusējot izpēti uz identificētajiem nozīmīguma aspektiem, vai kāpēc attiecīgais jautājums nebūtu skatāms.

Līdz ar stratēģijas pieņemšanas dienu tajā ietvertie prioritizācijas principi ir piemērojami jau esošajiem iestādes uzdevumiem un jebkuriem turpmākajiem. Tādējādi ir būtiski pirms stratēģijas ieviešanas veikt vispārēju uzdevumu izvērtējumu atbilstoši prioritizācijas principiem un veikt korekcijas turpmākajai darbībai.

Uzdevumu izpildes laikā prioritāšu secība var tikt mainīta, mainoties faktiskajiem apstākļiem, iestādes resursu apsvērumu dēļ vai jebkuru jaunu uzdevumu uzsākšanas rezultātā.

E. STRATĒGIJAS PĀRSKATĪŠANA

Kaut arī stratēģijā ietvertie principi ir universāli un lielā mērā atspoguļo jau pašreizējo praksi, to pārskatīšana un atkārtota izvērtēšana ir nepieciešama divu gadu laikā pēc to ieviešanas, lai nodrošinātu, ka turpmākā ietekme uz iestādes efektivitāti atspoguļotu esošo situāciju un līdzšinējo pieredzi.

Pielikums
KP Lietu prioritizācijas stratēģijai

Prioritātes kritēriji

**Apsvērumi par kritēriju piemērotību
attiecīgajai lietai**

<p><u>Pārkāpuma veids</u></p> <ul style="list-style-type: none">- <i>Horizontālā karteļa vienošanās vai vienošanās, kas satur mērķa ierobežojumu</i>- <i>Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana</i>- <i>Aizliegta vienošanās pēc sekām</i>- <i>Dominējošā stāvokļa mazumtirdzniecībā ļaunprātīga izmantošana</i>	
<p><u>Informācijas pietiekamība par pārkāpuma sastāva pazīmēm</u></p> <p><i>Jāņem vērā, cik konkrētajā brīdī ir iegūta pietiekama informācija lēmuma pieņemšanai, vai nav nepieciešama vēl būtiska, plaša papildus izpēte.</i></p>	
<p><u>Citu tiesisko aizsardzības līdzekļu trūkums</u></p> <p><i>Privātpersonai nepastāv citu efektīvu līdzekļu savu interešu aizsardzībai un vienīgi KP var novērst kaitējumu interesēm</i></p>	
<p><u>Stuācijas vispārējā nozīme ekonomikā vai tirgū</u></p> <p><i>Attiecīgais jautājums ir aktuāls arī citiem tirgus dalībniekiem tajā pašā vai saistītā konkrētajā tirgū, proti, tiek ierobežota vairāku tirgus dalībnieku konkurētspēja vai tiek apgrūtināta ienākšana tirgū</i></p>	
<p><u>Pārkāpuma ilglaicīgums</u></p> <p><i>Iespējamais pārkāpums ilgst vismaz vienu gadu</i></p>	
<p><u>Ietekmētās sabiedrības daļas lielums</u></p> <p><i>Attiecīgais jautājums skar tirgu, kurā apgrozījums pārsniedz 30 milj. EUR vai tā robežas ir vismaz nacionālas</i></p>	
<p><u>Tirgus dalībnieku pozīcijas tirgū</u></p> <p><i>Iespējamie likuma pārkāpēji ir nozīmīgi tirgus dalībnieki konkrētajā tirgū (starp četriem lielākajiem tirgū)</i></p>	
<p><u>Atkārtotības esamība kādam no tirgus dalībniekiem</u></p> <p><i>Pret iespējamo likuma pārkāpēju iepriekš ir izdots pārkāpuma konstatējošs lēmums, neatkarīgi no pārkāpuma veida vai lēmuma pārsūdzības</i></p>	
<p><u>Jautājuma novitāte</u></p> <p><i>Attiecīgais jautājums satur jaunus juridiskus vai ekonomiskus apsvērumus, par kuriem KP iepriekš nav izteikusies vai vēlētos pilnveidot</i></p>	